

Mödet den 7de Novbr.

Professor *Forchhammer* meddelte nogle Notitser om Hekla's sidste Udbrud, sammendragne deels af officielle Meddelelser fra Embedsmændene, deels af enkelte paalidelige private Efterretninger.

Den 2 Sept. Kl. 9 om Formiddagen fölte man, et svagt Jordskjælvstöd i en Omkreds af i det mindste 3 Mile omkring Hekla, og strax derpaa begyndte under et Tordenskrald Udbrudet med en høi og tyk Rögstötte. Jordskjælvets Udbredelse synes at vise sig denne Gang ligesom för saa ejendommelig, at der findes visse Belter, hvor man aldeles ikke har fölt det, medens det i större Afstand igjen blev iagttaget. Naar vi til Foraaret modtage Efterretninger fra Landets forskjellige Dele vil man være istand til at yltre nogen mere sikker Mening derom, og det vil da maaskee være muligt at betegne et saadant neutralt Belte.

Udbruddet af Aske, Sand og Rapilli var overordentlig voldsomt, Floderne, de 2 Rangaaer og Markarliot, vare allerede den 2 Sept. om Aftenen saa overfyldte med Rapilli, at Vadestederne i de beboede Egne neppe kunde passeres med Heste, og den östlige Rangaae var ved Gaarden Kalbak omtrent $2\frac{1}{2}$ Mile fra Toppen af Hekla saa varm, at man ikkun en kort Tid kunde taale at holde Haanden i Vandet. Mange Fiske bleve dræbte i Floderne. De Rapilli som faldt paa Landet synes alle at have bestaaet af brun meget porös pimpsteenagtig Lava og Asken synes ikkun at have været lignende men meget fiindelte Masser, hvori- mod iblandt de Stykker, som Havet nogle Dage efter kastede op paa Strandbredden forekom hvid virkelig Pimpsteen, og det fortjener derfor endnu en nöiere Undersögelse om ikke maaskee samtidigen med Heklas Udbrud, et andet Udbrud har fundet Sted paa Havets Bund i Nærheden af Öen. Askeudbruddet varede meget længe, endnu den 18 Sept. havde det ikke aftaget, ja man skulde næsten formode at det havde taget til, da man paa den Tid kunde see Flammen i Reikiavig, hvilket tidligere ikke havde været Tilfælde, og endnu i Begyndelsen af October varede Udbruddet ved. Prof. *Ehrenberg* i Berlin har ifölge en Meddelelse til Prof. *Forchhammer* opdaget i Asken som den 2 Sept. faldt paa et Skib i Nærheden af Örkenöerne, og som utvivlsomt hidrører fra Hekla, en Mængde Levninger af Infusionsdyr.

Snart efter Udbruddets Begyndelse synes en Lavaström at have brudt sig en Vei fra Sydsiden af Bjerget, man kunde see dens Ildstribte fra Böigden, men dens Bevægelse synes ikke at have været meget hurtig omendskjönt Lavamassen var meget stor. I Begyndelsen af October var den i Nærheden af Gaarden Næfrholt i en lige Afstand af omtrent $1\frac{1}{2}$ Mile fra Toppen af Vulkanen.

Af meteorologiske Phænomener fortjener at bemærkes, at Vinden som ved Udbruddets Begyndelse var Nordost og svag, strax efter sprang om til S. V., et Phænomen som allerede tidligere er iagttaget, og som havde den heldige Følge at Asken blæste ind til det Indre af Landet og gjorde i Begyndelsen forholdsvis meget lidt Skade. Uagtet denne svage sydlige Vind i flere Dage herskede i Omegnen af Hekla maa dog Vinden i de övre Dele af Atmosphæren have været N. N. V. og stærk, thi Asken faldt baade paa Færøerne og paa et Skib imellem Shetlands- og Örkenöerne. Prof. *Forchhammer* har skaffet sig Udtoget af Journalen af dette Skib, Sluppen Helena, Skipper Jørgen C. Larsen, hvorefter „den 2 Sept. Kl. 9 om Aftenen en svær Taagebanke kom drivendes, saa Sluppen og Seilene bleve ganske belagte med Aske.“ Skibet havde den 2 Sept. Kl. 12 Middag været under $60^{\circ} 58' N.$ Brede og $9^{\circ} 43'$ vestlig Længde fra Greenwich og var den 3 Sept. Kl. 12 Middag under $61^{\circ} 7' N. B.$ og $5^{\circ} 3' V.$ Længde. Skibet havde i den hele Tid haft en stiv Kuling fra N. V. og N. V. til V. Herefter bliver Skibets sandsynlige Sted, den 2 Sept. Kl. 9 Aften $61^{\circ} 1\frac{1}{2}' N. B.$ og $7^{\circ} 58' V. L.$; hvilket er $92\frac{1}{4}$ Mile fra Hekla, som ligger under $63^{\circ} 59' N.$ Brede og $19^{\circ} 42'$ Længde. Længdeforskjellen imellem Hekla og Skibets Sted den 2 Sept. Kl. 9 bliver altsaa $11^{\circ} 44'$, hvilket giver en Forskjel i Tiden af $46' 56''$ eller næsten en Time, saaledes at Taageskyen fra Hekla i omtrent 11 Timer havde gennemløbet 92 Mile.

Ifølge senere modtagne Efterretninger vedblev den 22 October endnu saavel Lava- som Askeudbruddet, det sidste dog med meget formindsket Styrke.

Samme Medlem meddelte efter Privatefterretninger fra Berzelius at *Marchand* havde iagttaget at frisk Galle, naar den blandes med Sukker opløst i Vand og henstilles i en Varme imellem 30° og 35° udvikler vel Kulsyre men ingen Alkohol, hvorimod man af denne gjærede Væske kan uddrage omtrent 5 Gange saameget Fedt som Gallen oprindeligen indeholdt.

Af Breve, som Dr. *Pingel* havde modtaget med de sidst hjemkomne Grönlandsfarere, meddeelte han et Par nye Kjendsgjerninger fra Sydgrönland, der yderligere bestyrke den, af ham först efterviste*) vedvarende Sænkning af Grönlands Vestkyst, eller dog i det Mindste af en betydelig Strækning af samme.

I en Skrivelse, dateret Fiskenäset 21 Juni 1845, beretter En af hans mangeaarige Correspondenter der i Landet ham Følgende. I Aaret 1819, eller ogsaa i et af de nærmest foregaaende eller nærmest paafølgende Aar, blev et Liig fra et engelskt Hvalfangerskib, som havde søgt ind under Kysten, bragt i Land paa en ubeboet lille Ö i Nærheden af de saakaldte Tre Brödre, for der at begraves. Med Navnet „de tre Brödre” betegne de i Sydgrönland levende Danske tre gamle Steenvarder, som staae paa en af de mangfoldige Smaaöer imellem Logen Fiskenäset og Colonien Godthaab, og som ifölge Sagnet skulle være reiste af Hollænderne, medens disse bescilede Landet. Da Varderne befinde sig omtrent midtvejs imellem Logen og Colonien, antages de at danne Grændseskjellet imellem disse to Etablissemeters Handels-Districter. Den i Land bragte Liigkiste blev hensat paa Strandbredden og derpaa tildækket. Af Nysgjerrighed besøgte veifarende Grönlændere, som kom her forbi eller blot her i Nærheden, ikke sjelden Engellænderens eenlige Gravsted. I Aarens Löb forfaldt dette imidlertid mere og mere, og omsider begyndte Höivandet paa en truende Maade at nærme sig den efterhaanden blottede og af Regn og Slud allerede ilde medtagne Liigkiste. Nogle Grönlændere af Fiskenäsets District, som ikke maae have deelt deres Landsmænds overtroiske Frygt for at befatte sig med de Döde og dissers Begravelser, flyttede nu Kisten höiere op i en gammel grönlandsk Huustomt, hvor den paa Ny tildækkedes. Saaledes bragt i Sikkerhed, henstod den her i nogen Tid. Men i afvigte Foraar kom der Efterretning til Logen om at Höivandet i Löbet af Sommeren 1844 aldeles havde bortskyllet baade Grav og Kiste, saa at der nu ikke er det ringeste Spør deraf tilbage. Engellænderne, som her troede at stede deres ombord afdöde Landsmand til uforstyrret

*) Proceedings of the Geological Society in London, Vol. II. 1835-36. No. 42. — Forhandlinger ved de skandinaviske Naturforskeres andet Möde. Kbhavn. 1841. S. 358-363.

Hvile, have maaskee, under deres sandsynligviis ikkun flygtige Besög paa den nögne Klippeö, ikke været i Stand til nöiagtigen at bemærke Flodmaalet, og paa Grund heraf maaskee begravet den Afdöde vel langt ude paa Stranden. De Indföde derimod, som i äldre Dage have boet og bygget paa denne senere af dem forladte Ö, have sikkerligen vidst nöie Besked om, hvor höit Floden allerede den Gang i Springetid pleiede at stige; og de ville vel have vogtet sig for at opføre deres Vinterhuus paa et Sted, hvor dette ikke havde staaet fuldkommen flodfrit.

Et andet og maaskee ikke mindre slaaende Exempel paa Kystlandets vedvarende eller, som det næsten synes, endog tiltagende Sænkning i denne Deel af Grönland har den samme Correspondent senere, under 2 August d. A., meddeelt Dr. P. fra Godthaab, hvilken Colonie han kort i Förveien havde overtaget, efter i Aaret 1832 sidst at have forladt den. Paa flere Steder i Nærheden af Colonien havde han ved sin Ankomst kunnet spore den kjendelige, under hans trettenaarige Fraværelse foregaaede, Forandring i Niveauforholdet mellem Land og Hav. Meest paafaldende i denne Henseende havde det dog været ham at see, hvorledes Fjorden allerede nu i Springetid gaaer op til Foden af det nye Spækhuus, uagtet dette först for faa Aar siden er blevet opført.*) Efter Sigende skal der om Vinteren sætte sig en lisskorpe paa Dören til denne Bygning, idet Havvandet stænker op paa den og der fryser. Som en Fölge af Bygningens Beliggenhed paa den flade og lave Strandbred, i Forening med Landets vedvarende Sænkning eller, som man i Grönland hellere siger, Havets bestandige Stigen, lader det sig derfor med temmelig Sikkerhed forudsige, at det ikke vil vare ret mange Aar, förend Spækhuset ved Godthaab atter maa flyttes.

*) Tilfældigviis er det Meddelelsen af disse Efterretninger andensteds fra bekjendt, at Grunden til denne Bygning graves i Foraaret 1837. Bygningen selv maa altsaa enten være opført samme Aar eller Aaret derefter.